

Sammanställning av lärarenkät för det nationella provet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1, vt 2019

Lärarenkäten till det nationella provet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 vårterminen 2019 besvarades av sammanlagt 228 lärare. I enkäten framkommer att 152 lärare undervisar i svenska, 30 lärare i svenska som andraspråk 1 och 42 lärare i båda kurserna. 4 lärare har inte svarat på vilken kurs de undervisar i. Även i övriga frågor finns ett visst bortfall. Därför redovisas totalt antal svarande per fråga i en separat kolumn i respektive tabell.

Av de som har besvarat enkäten anger 68 % att de genomfört provet med elever på yrkesförberedande program. Detta är en ökning med 13 procentenheter jämfört med föregående år. Detta kan påverka hur jämförelser av enkätsvar över tid bör tolkas.

Antalet besvarade enkäter har minskat jämfört med föregående vårtermin. Med tanke på den låga svarsfrekvensen bör resultaten i följande sammanställning tolkas med försiktighet.

På grund av sekretessbestämmelserna kring provet kan skrivuppgifters rubriker, innehåll och liknande inte röjas.

Synpunkter på provets innehåll

I följande avsnitt presenteras de svarande lärarnas åsikter om provets innehåll som helhet. I tabell 1 nedan redovisas lärarnas helhetsintryck av provet¹.

Tabell 1. Vad tycker du om provet som helhet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	44 %	51 %	3 %	1 %	225

Av tabell 1 framgår att en betydande majoritet av de svarande lärarna i huvudsak är positivt inställda till provet som helhet. Av lärarna uppger 95 % att provet fungerat *bra* eller *ganska bra*. Flertalet av dem som kommenterar denna fråga har funnit temat intressant och relevant för eleverna. Bland lärare som undervisar i svenska som andraspråk framkommer en viss kritik av provets svårighetsgrad, speciellt vad gäller delprov B och delprov C. Ett antal lärare har kommenterat att provet inte är lämpligt för deras specifika elevgrupper. Den synpunkten framförs främst av lärare som undervisar elever med särskilda behov eller elever med mycket kort vistelsetid i Sverige.

¹ Tabellerna i sammanställningen summerar till 99-101 % på grund av avrundningsfel.

Synpunkter på lärarinformationen – det gröna häftet

De lärare som besvarat enkäten är i huvudsak nöjda med det gröna häftet med lärarinformation som medföljer proven. Av lärarna anser 77 % att informationen fungerat *bra* och 21 % att den fungerat *ganska bra*. Bland kommentarerna återkommer synpunkten att det gröna häftet är tydligt och informativt.

Synpunkter på delprov A: muntlig framställning

Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov A. Tabell 2 anger hur lärarna upplever att den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A fungerade.

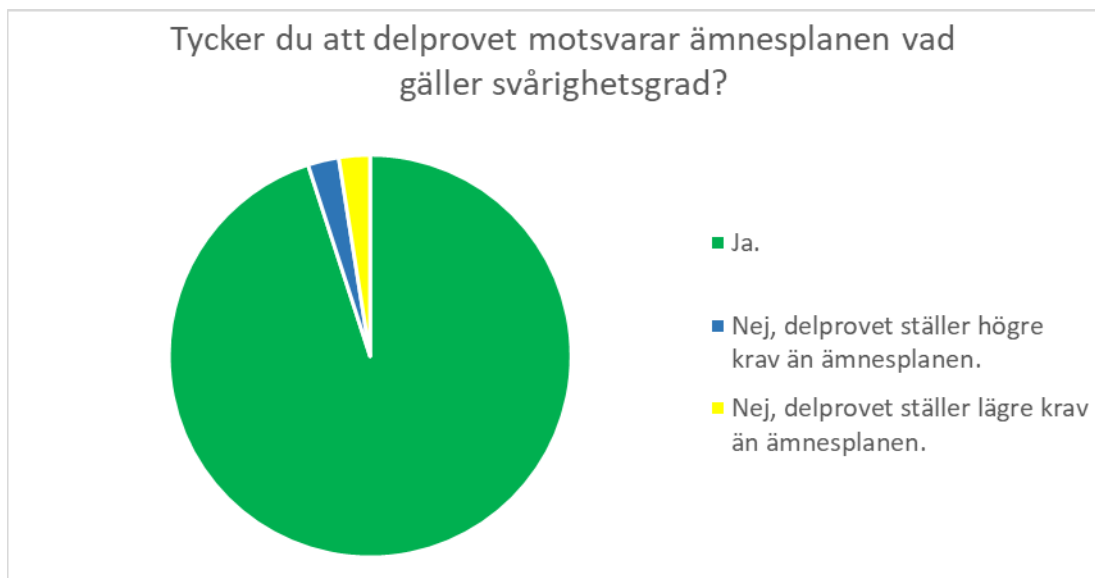
Tabell 2. Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	66 %	30 %	4 %	0 %	224

Tabell 2 visar tydligt att nästan samtliga, 96 % av lärarna, anser att förberedelsen fungerade *bra* eller *ganska bra*. Kommentarna visar att ämnesförslagen varit till hjälp för många elever. I likhet med tidigare år förekommer dock kommentarer om tidsbrist till följd av praktikperioder, lov med mera. Provggruppen beklagar detta, men de angivna provdatumen är valda av Skolverket för att passa in i en större planering där många nationella prov ingår.

Några lärare efterfrågar tydligare instruktioner om vilken hjälp som är tillåten att ge eleverna. Ett exempel är frågan om huruvida lärare får ge elever hjälp med ämnesförslag samt hur mycket tid som får läggas på förberedelser och om detta ska göras hemma eller på lektionstid. Provggruppen vill här uppmärksamma lärare på att anvisningar kring detta finns i det gröna häftet med information till läraren. Viss handledning i fråga om ämnesval får läraren bidra med, men eleven ska självständigt utforma sitt anförande.

Lärarnas uppfattning om huruvida delprov A motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad redovisas i figur 1 nedan.



Figur 1. Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Figur 1 visar att en klar majoritet, 95 % av lärarna, anser att delprovets svårighetsgrad motsvarar ämnesplanen. Av de lärare som inte håller med anser lika många att delprovet ställer högre krav (6 lärare) som att det ställer lägre krav (6 lärare).

Enligt enkätsvaren har instruktionen till delprov A fungerat bra för de flesta. I tabell 3 nedan redovisas detta.

Tabell 3. Hur fungerade instruktionen till delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	70 %	27 %	3 %	0 %	224

Som framgår av tabell 3 är så gott som alla nöjda med delprovets instruktioner. Av de 224 lärare som besvarar frågan uppger 97 % att instruktionen fungerat *bra* eller *ganska bra*. Något färre lärare anser att eleverna haft *stor* eller *ganska stor* nytta av ämnesförslagen för delprov A, vilket redovisas i tabell 4 nedan.

Tabell 4. Hur stor nytta hade eleverna av ämnesförslagen?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/Ingen alls	Antal svar
Andel	36 %	53 %	9 %	1 %	223

I tabell 5 presenteras lärarnas åsikter om det bedömningsunderlag som medföljer delprov A.

Tabell 5. Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Bedömningsmatriser	65 %	34 %	2 %	0 %	196
Kommentarer till bedömningsmatriser	59 %	39 %	2 %	1 %	178

Tabell 5 visar att bedömningsmatrisen uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att den fungerar *bra* eller *ganska bra*. Lärarna uppger att matrisen är ett användbart stöd i bedömningen. Under övriga synpunkter om delprov A anger några lärare att de önskar elevexempel i likhet med det material som finns för delprov C. I samband med detta vill provgruppen uppmärksamma lärare på att information finns i häftet *Lärarinformation* om hur de får tillgång till bedömningsportalens filmade elevtal med tillhörande analyser. Med hänsyn till de filmade eleverna ligger inspelningarna dock inte öppet tillgängliga.

Synpunkter på texthäftet

I tabell 6 sammanställs lärarnas synpunkter på texthäftet till delprov B och C.

Tabell 6. Vad anser du om texturvalet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	43 %	47 %	8 %	2 %	222

Tabell 6 visar att merparten av lärarna är nöjda med texturvalet. 43 % anser att urvalet är *bra*, medan 47 % tycker att det är *ganska bra*. Kommentarer angående novellen är till övervägande del positiva. Kritiken som framkommer rör främst valet av dikt i form av en översatt låttext. Texten anses vara olämplig bland annat på grund av översättningen. Provggruppen uppmärksammar givetvis kritiken men vill samtidigt förklara att samtliga texter är noggrant utprovade och att resultaten av dessa utprovningar är jämförbara med tidigare års prov. Det slutgiltiga urvalet av texter till ett prov görs utifrån ett flertal olika aspekter såsom textlängd, genre, textens skattade svårighetsgrad, vilka uppgifter texten har gett upphov till samt könsfördelning bland textförfattarna i provet som helhet.

Synpunkter på delprov B: läsförståelse

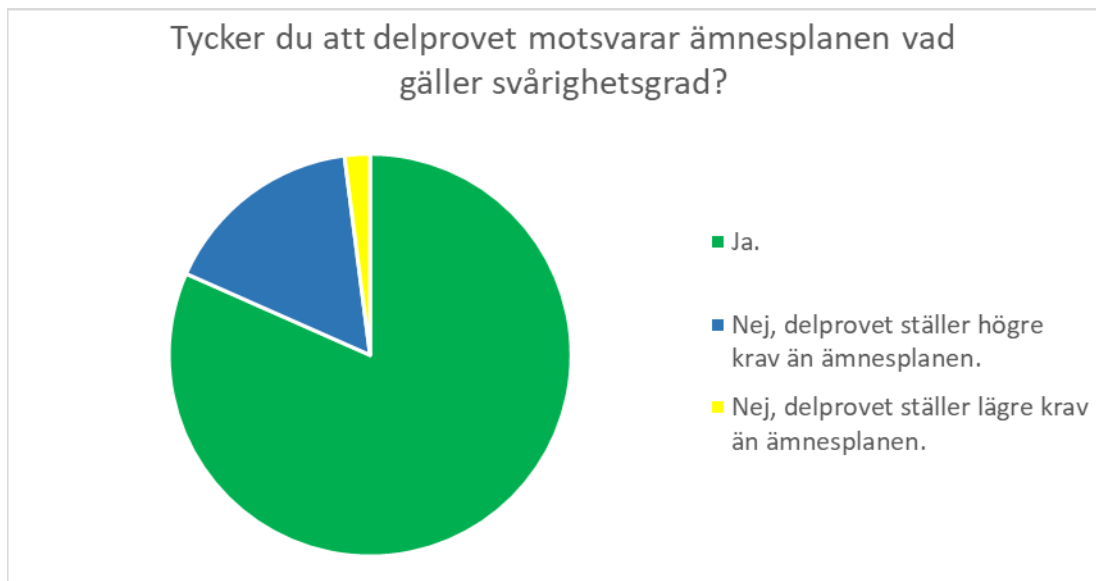
Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov B. I tabell 7 framgår lärarnas uppfattning om hur den gemensamma förberedelsen inför delprov B fungerade.

Tabell 7. Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov B?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	58 %	37 %	4 %	1 %	223

Enligt enkäten anser 95 % av lärarna att förberedelsen inför delprov B fungerade *bra* respektive *ganska bra*. Likt tidigare år efterfrågas fler exempel som stöd i förberedelserna, gärna i form av kompletta exempelprov och inte bara genom enskilda uppgifter. Som svar på detta hänvisar provgruppen till de exempel på uppgifter som finns på vår webbplats (<https://www.natprov.nordiska.uu.se/kurs1/exempel/>). Provgruppen har dock inte publiceringstillstånd för webben för samtliga texter och kan därför inte tillhandahålla kompletta exempelprov digitalt.

I enkäten efterfrågas också lärarnas uppfattning om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad. I figur 2 redovisas svarsutfallet.



Figur 2. Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Av figur 2 framgår att de flesta, 80 %, anser att delprovet och ämnesplanen har samma svårighetsgrad. En återkommande åsikt från tidigare år är att kopplingen mellan delprov B och de kunskapskrav som rör textbearbetning och läsförståelse är vag. Ett resonemang om denna koppling och hur delprovsbetyget kan tolkas förs i det röda häftet med bedömningsanvisningar till delprov

B och C som medföljer varje nationellt prov. I provet som gavs vårterminen 2019 återfinns detta avsnitt på sida 10.

Vad gäller textmängd tycker 85 % av lärarna att den är rimlig. Vissa lärare som kommenterat frågan anser att textmängden var för stor för den angivna provtiden, speciellt för elever med läs- och skrivsvårigheter och för elever som läser svenska som andraspråk. Andra kommentarer från lärare i svenska som andraspråk är att provtiden fortfarande uppfattas som för kort, trots utökad provtid.

I enkäten efterfrågas också hur eleverna upplevde formuleringarna i läsuppgifterna. I tabell 8 redovisas svarsutfallet av denna fråga.

Tabell 8. Hur upplevde dina elever formuleringarna i läsuppgifterna?

	Tydliga	Ganska tydliga	Ganska otydliga	Otydliga	Antal svar
Andel	20 %	55 %	19 %	6 %	209

När lärarna ombeds uppskatta hur eleverna uppfattade läsuppgifterna, svarar 75 % att de uppfattades som *tydliga* eller *ganska tydliga*. Dock har 25 % svarat att deras elever uppfattade formuleringarna som *ganska otydliga* eller *otydliga*. Ett antal lärare skriver att vissa ord och formuleringar i frågorna är svåra för eleverna.

När det gäller bedömningsunderlaget är majoriteten av lärarna nöjda, 97 % svarar att det fungerat *bra* eller *ganska bra*. Flera lärare kommenterar att årets bedömningsunderlag är tydligt och till stor hjälp.

Synpunkter på delprov C: skriftlig framställning

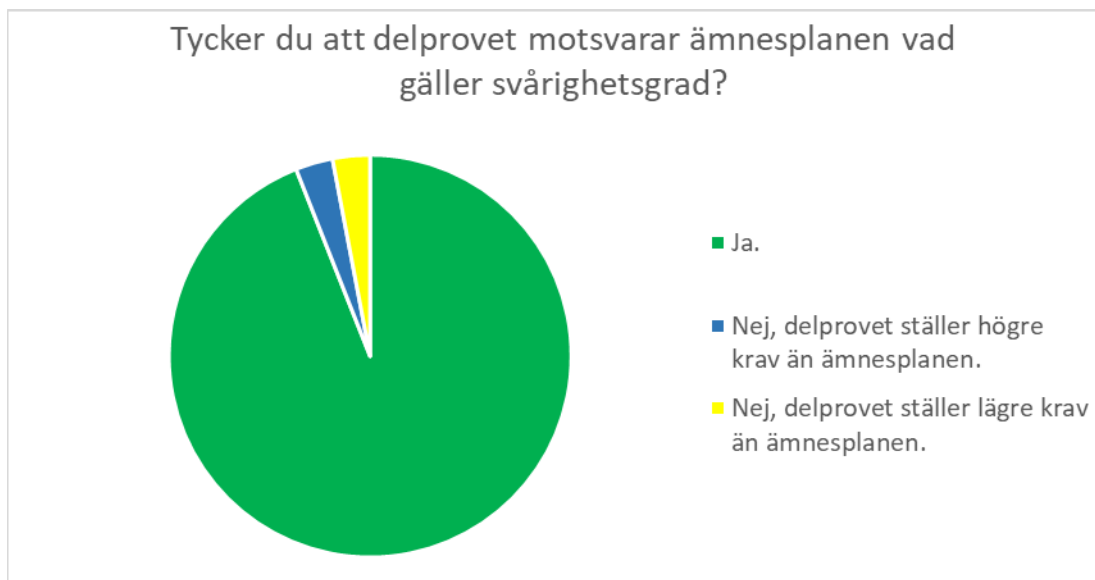
I följande avsnitt presenteras lärarnas åsikter om delprov C. I tabell 9 redovisas lärarnas uppfattning om hur de gemensamma förberedelserna inför delprovet fungerade.

Tabell 9. Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov C?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Andel	67 %	29 %	3 %	1 %	220

En stor andel av lärarna, 96 %, anser att förberedelsen fungerade *bra* eller *ganska bra* i deras undervisningsgrupper. I de fall förberedelsen gått sämre uppges främst tidsbrist som orsak.

Svaren på enkätens fråga om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad sammanställs i figur 3.



Figur 3. Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Av figur 3 framgår att majoriteten av lärarna, 94 %, tycker att delprovet och ämnesplanen stämmer överens vad gäller svårighetsgrad. De kritiska kommentarer som framkommer speglar vitt skilda uppfattningar rörande bedömningen av elevlösningarnas källhantering. Vissa förespråkar en strängare bedömning med tydligare progression mellan betygsnivåerna medan andra anser att välskrivna texter som saknar spårbar källhänvisning bedöms alltför strängt i dag.

Texthäftet fungerade som underlag för skrivuppgifterna i *stor* utsträckning enligt 37 % av lärarna och i *ganska stor* utsträckning enligt 50 %. Av kommentarerna framgår att det varierade mellan olika uppgifter och texter. Vissa texter uppfattas som svårare att referera till än andra.

De fyra uppgifterna i delprov C upplevs av 81 % av lärarna som likartade i svårighetsgrad och karaktär. Av de kritiska lärarna anger flera en specifik uppgift som svårare än de andra, men det råder ingen enighet om vilken uppgift som utmärker sig som särskilt svår. Provggruppen kan därför inte dra några slutsatser av dessa kommentarer utan avvaktar sammanställningen av elevernas resultat från insamlingen under våren 2019.

De flesta lärare anser att bedömningsunderlaget har fungerat bra vid bedömningen av elevlösningarna. I tabell 10 nedan presenteras lärarnas uppfattningar om bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna som utgjorde bedömningsunderlaget till delprov C.

Tabell 10. Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Antal svar
Bedömningsmatriser	61 %	35 %	3 %	1 %	204
Bedömda elevlösningar	55 %	39 %	5 %	1 %	187

Enligt tabell 10 framgår att bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att de fungerar *bra* eller *ganska bra*.

Många av de övriga synpunkterna på delprov C behandlar önskemål om ytterligare bedömningsexempel så att alla uppgifter har exempel på samtliga betygssteg. Detta önskemål kan provgruppen tyvärr inte tillgodose utan hänvisar till webbplatsen där både högre och lägre betygsnivåer visas och analyseras. Även fler bedömda elevlösningar för kursen svenska som andraspråk 1 efterfrågas. Här återfinns önskemål om såväl exempel på fler gränsdragningar mellan E och F som högre delprovsbetyg. Provggruppen vill i samband med detta uppmärksamma att endast en elevlösning per uppgift visas för kursen svenska som andraspråk 1, vilket motsvarar sammansättningen i det totala elevunderlaget bland eleverna som genomför vårproven. I urvalet prioriteras alltid en representation av samtliga betygsnivåer i aspekten Språk och stil.

Andra aspekter på provet

Enkätens avsnitt om andra aspekter på provet avser bland annat hur provet fungerat för elever i behov av anpassningar. Av de 161 lärare som svarar anser 36 % att provet fungerade *bra* och 44 % att provet fungerade *ganska bra*. De anpassningar som gjorts för dessa elever är framför allt förlängd provtid samt möjlighet att lyssna till texterna, men det är också vanligt med särskilt anpassade stavningsprogram, mindre grupper och möjlighet till pauser.

I enkäten ombeds lärarna även att uppskatta hur stor risken för fusk är på de tre delproven. I tabell 11 nedan redovisas svaren.

Tabell 11. Hur stor är risken för fusk i samband med ...

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ ingen alls	Antal svar
Delprov A	12 %	24 %	33 %	31 %	216
Delprov B	1 %	8 %	46 %	44 %	215
Delprov C	0 %	1 %	36 %	62 %	216

Delprov A bedöms vara det delprov som innebär störst risk för fusk. Av lärarna anser 36 % att risken är *stor* eller *ganska stor*. Problemet ligger, enligt flertalet kommentarer, i att förberedelserna för det muntliga framförandet ofta sker utanför lektionstid. Eleverna har således möjlighet att

kopiera tal från nätet eller från kompisar. För att minska risken för fusk på delprov A samlar många lärare in talmanus för plagiatkontroll. Delprov B och C anses vara svårare att fuska på, även om risken enligt lärarna föreligger även här. Risken för fusk anses vara minst vid delprov C, då eleven fortfarande måste producera en text på plats även om hen skulle ha sett uppgiften i förväg. Dessutom används programvara på elevdatorerna för att förhindra att eleverna kan komma ut på internet eller liknande under provets gång.

Tabell 12. I vilken utsträckning fungerar bedömningens olika steg som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet speglar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls	Antal svar
Aspektbedömning (i delprov A och C)	28 %	64 %	6 %	1 %	204
Delprovsbetyg	28 %	64 %	5 %	2 %	204
Sammanvägt provbetyg	18 %	59 %	12 %	11 %	207

På enkätens fråga om i vilken utsträckning bedömningens olika steg fungerar som stöd för betygssättningen svarar lärarna att aspektbedömningen (vid delprov A och C), samt delprovsbetygen används i större utsträckning än det sammanvägda provbetyget. Av lärarna anger 92 % att aspektbedömningen fungerade som stöd i *stor* eller *ganska stor* utsträckning. Motsvarande andel för delprovsbetygen var även där 92 %. Enligt 77 % av lärarna fungerade det sammanvägda provbetyget som stöd vid betygssättning i *stor* eller *ganska stor* utsträckning. De lärare som kommenterade frågan menar att det sammanvägda provbetyget i många fall är vilseledande då ett delprovsbetyg kan väga upp ett annat och därmed ge ett högre provbetyg, vilket är anledningen till att färre använder det som underlag vid betygssättning. Aspektbedömningen och delprovsbetygen är uppskattade och många anser att de främjar en likvärdig bedömning.

I slutet av enkäten har lärarna haft möjlighet att uttrycka ytterligare synpunkter på provet. I likhet med tidigare år efterfrågar flera lärare central bedömning för att minska arbetsbördan och säkerställa likvärdig bedömning. Önskemål om digitalisering i syfte att minska risken att provmaterial sprids bland elever före utsatt provdatum framförs också. En ny kategori kommentarer rör kravet som infördes hösten 2018 beträffande digitala och aidentifierade elevlösningar för delprov C. Det nya kravet har resulterat i flera kommentarer kring svårigheter vid genomförandet av provet. Lärarna uppger problem rörande den tekniska utrustningen och olika digitala plattformar, vilket har hindrat genomförandet och skapat stress hos både elever och lärare.

Provgruppen vill tacka för samtliga kommentarer och betona att enkätsvaren läses med stort intresse och tas i beaktande inför arbetet med kommande prov samt förs vidare till vår uppdragsgivare, Skolverket.